

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ СТАНДАРТЫ

Сауда қызметтері

БӨЛШЕК САУДА НАРЫҒЫНЫҢ ҚЫЗМЕТТЕРІ

Жалпы талаптар

Услуги торговли

УСЛУГИ РОЗНИЧНЫХ РЫНКОВ

Общие требования

ҚР СТ 3676-2020

Ресми басылым

**Қазақстан Республикасы Сауда және интеграция министрлігінің
Техникалық реттеу және метрология комитеті
(Мемстандарт)**

Нұр-Сұлтан

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ СТАНДАРТЫ

Сауда қызметтері

БӨЛШЕК САУДА НАРЫҒЫНЫҢ ҚЫЗМЕТТЕРІ

Жалпы талаптар

ҚР СТ 3676–2020

Ресми басылым

**Қазақстан Республикасы Сауда және интеграция министрлігінің
Техникалық реттеу және метрология комитеті
(Мемстандарт)**

Нұр-Сұлтан

Алғысөз

1 «Сауда палатасы фирмасы» ЖШС ӘЗІРЛЕП ЕНГІЗДІ

2 Қазақстан Республикасы Сауда және интеграция министрлігі Техникалық реттеу және метрология комитеті Төрағасының 2020 жылдғы 15 желтоқсандағы № 445-од бұйрығымен **БЕКІТІЛІП, ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛДІ**

3 Осы стандарт ГОСТ Р 56246-2014 «Сауда қызметті. Бөлшек сауда базарының қызметі. Жалпы талаптар» талаптарын ескере отырып әзірленді.

4 Осы стандартта «Сауда қызметін реттеу туралы» Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 12 сәуірдегі № 544-ІІ Заңының нормалары іске асырылды.

5 АЛҒАШ РЕТ ЕНГІЗІЛДІ

Осы стандартқа енгізілген өзгерістер туралы ақпарат жыл сайын басып шығарылатын «Стандарттау жөніндегі құжаттар» каталогында, ал өзгерістер мәтіні ай сайын басып шығарылатын «Ұлттық стандарттар» ақпараттық сілтеуіштерінде жарияланады. Осы стандарт қайта қаралған (ауыстырылған) немесе жойылған жағдайда, тиісті хабарлама ай сайын басып шығарылатын «Ұлттық стандарттар» ақпараттық каталогында жарияланады.

Осы стандарт Қазақстан Республикасы Сауда және интеграция министрлігі Техникалық реттеу және метрология комитетінің рұқсатынсыз ресми басылым ретінде толықтай немесе бөлшектеліп басылып шығарыла, көбейтіле және таратыла алмайды

Сауда қызметтері

БӨЛШЕК САУДА НАРЫҒЫНЫҢ ҚЫЗМЕТТЕРІ

Жалпы талаптар

Енгізілген күні 2021-07-01

1 Қолданылу саласы

Осы стандарт бөлшек сауда базарларының қызметіне, бөлшек сауда базарларының жіктелуіне қойылатын жалпы талаптарды белгілейді.

2 Нормативтік сілтемелер

Осы стандартты қолдану үшін стандарттау жөніндегі мынадай сілтемелік құжаттар қажет:

ҚР СТ 1753–2008 Сауда. Терминдер мен анықтамалар.

ҚР СТ 1756–2020 Сауда қызметтері. Жалпы талаптар.

Ескертпе – Осы стандартты қолданған кезде ағымдағы жылға арналған жыл сайын басып шығарылатын «Стандарттау жөніндегі құжаттар» ақпараттық каталогы және ағымдағы жылы жарияланған ай сайын басып шығарылатын тиісті ақпараттық көрсеткіштер бойынша анықтамалық стандарттар мен жіктеуіштердің қолданылуын тексерген жөн. Егер сілтемелік құжат ауыстырылса (өзгертілсе), онда осы стандартты пайдалану кезінде ауыстырылған (өзгертілген) құжатты басшылыққа алу керек. Егер сілтемелік құжаты ауыстырусыз жойылса, онда оған сілтеме берілген ереже осы сілтемені қозғамайтын бөлігінде қолданылады.

3 Терминдер мен анықтамалар

Осы стандартта [1], ҚР СТ 1753 және ҚР СТ 1756 бойынша терминдер, сондай-ақ тиісті анықтамаларымен мынадай терминдер қолданылады (пайдаланылады):

3.1 Бөлшек сауда базарының сауда қызметі: Жеке және заңды тұлғалардың тауарларды сатып алу-сатуды жүзеге асыруға бағытталған кәсіпкерлік қызметі.

3.2 Бөлшек сауда базары (базар): Жеке, тұрмыстық және отбасылық пайдалану үшін тұтынушыға тікелей жеке немесе шағын мөлшерде тұтыну мақсатындағы тауарларды сатып алу-сату және қызмет көрсету жүзеге асырылатын базар;

3.3 Сауда базарының меншік иесі (иесі): Сауда орындарын ұсынатын және сауда қызметін жүзеге асыру үшін басқа да қызмет түрлерін көрсететін, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес әрекет ететін базар мүлкін иеленетін, оның ішінде меншік құқығында пайдаланатын жеке кәсіпкер және (немесе) заңды тұлға;

3.4 Базар әкімшілігі: Базардың меншік иесі (иесі) оның қызметін тікелей басқару үшін құрған басқару аппараты.

3.5 Автокөлік базары: Пайдаланылған авто және мототехниканы, қосалқы бөлшектерді, ілеспе тауарларды сату және қосымша қызметтер көрсету бойынша мамандандырылған бөлшек сауда базары.

3.6 Құрылыс базары: Құрылыс және әрлеу материалдарын сататын мамандандырылған бөлшек сауда базары.

3.7 Сауда қатары: Бір жолда орналасқан және тек өзара байланыста жұмыс істейтін сауда орындарының жиынтығы.

3.8 Сауда жабдығы: Сауда орнының толық жұмыс істеуі үшін қажетті жабдық.

3.9 Аспаптық бақылау құралы: Өлшемге арналған, нормаланған метрологиялық сипаттамалары бар, физикалық шама бірлігін жаңғыртатын және (немесе) сақтайтын, белгілі бір белгілі уақыт аралығы ішінде мөлшері өзгеріссіз (белгіленген кінәрат шегінде) қабылданатын техникалық құрал.

3.10 Ветеринариялық-санитариялық сараптама зертханасы: Базарларда және (немесе) басқа жерлерде сатылатын жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізаттарға ветеринариялық-санитариялық сараптаманы жүзеге асыратын заңды тұлға немесе заңды тұлғаның мамандандырылған бөлімшесі;

3.11 Коммуналдық базар: Жергілікті атқарушы органдардың шешімі бойынша құрылатын, негізінен азық-түлік тауарларын тікелей тұтынушыға жеке, тұрмыстық және отбасылық пайдалану үшін сатып алу-сату жүзеге асырылатын сауда базары;

3.12 Шаруашылық аймағы: Қоқыс пен тамақ қалдықтарын жинау үшін базар әкімшілігі арнайы бөлген, ыдысты сақтауға арналған контейнерлермен және қалқалармен жабдықталған қатты жабыны бар алаңқай.

Ескертпе – Шаруашылық аймағы [2] сәйкес жабдықталуға тиіс.

3.13 Автокөлік құралдарынан сауда аймағы: Автокөлік құралдарынан (олардың тіркемелерінен) тікелей сауда жасауға арналған және автокөліктің қолайлы кіру жолдары бар базар аумағы.

4 Бөлшек сауда базарының түрлері

4.1 Бөлшек сауда базары мынадай белгілер:

- тауар мамандануы бойынша (түрлері бойынша);
- жұмыс істеу уақыты;
- меншік нысаны бойынша бөлінеді.

4.2 Тауар мамандануы бойынша бөлшек сауда базарлары:

- азық-түлік – тамақ өнімдерін, азық-түлік тауарлары мен қызметтерін өткізу бойынша;
- азық-түлік емес – азық-түлік емес тауарлар мен қызметтерді сату бойынша;
- әмбебап – мамандандырылған сауда аймақтарында азық-түлік және азық-түлік емес тауарлар мен қызметтерді бөлек сату бойынша бөлінеді.

Ескертпе – Азық-түлік және азық-түлік емес бөлшек сауда базарлары мамандандырылған болуы және тауарлардың жекелеген топтарын, оның ішінде шектеулі ассортиментін: құрылыс, автомобиль, ауыл шаруашылығы базары, бал базар, халық кәсіпшілігі бұйымдарының базары, зообазары және т.б. жатқызылуы мүмкін.

4.3 Жұмыс істеу уақыты бойынша бөлшек сауда базарларын:

- тұрақты жұмыс істеу бойынша;
- маусымдық-өткізу уақыты бойынша шектеу бойынша бөледі.

4.4 Меншік нысаны бойынша бөлшек сауда базарларын:

- муниципалдық;
- жеке;
- кооперативтіккке [3] бөледі.

4.5. Тауар мамандануын және бөлшек сауда нарығының жұмыс істеу уақытын аумағында рынок құру және оның жұмыс істеуі болжанатын Қазақстан Республикасы заңдарының негізінде базарды басқарушы компаниялар айқындайды.

5 Бөлшек сауда базарларының қызметтеріне қойылатын жалпы талаптар

5.1. Бөлшек сауда базарлары сәулет, қала құрылысы және құрылыс нормалары мен ережелеріне, Қазақстан Республикасының аумағын жоспарлау және абаттандыру жобаларына сәйкес Қазақстан Республикасының мемлекеттік билік органдары әзірлеген және бекіткен жоспарларға сәйкес ұйымдастырылады. [1], [4].

Бөлшек сауда нарығын ұйымдастыру және оның жұмыс істеу схемасы А қосымшасында көрсетілген (А.1 суреті).

5.2 Бөлшек сауда базарларының қызметтері:

- әлеуметтік мақсаттағы;
- өндіруші-тұтынушы сату схемасын іске асыру;
- отандық өндірушілерді қолдау жөніндегі шаралар кешенін іске асыру;
- көліктік қолжетімділік;
- санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылық;
- ветеринариялық және ветеринариялық-санитариялық жағынан қауіпсіздік;
- ассортимент алуан түрлілігі;
- эргономикалық;
- қауіпсіздік талаптарына сай болуы керек.

5.3 Базардың әлеуметтік мақсаты ҚР СТ 1756 сәйкес бөлшек сауда базарларының қызметтері халықтың әртүрлі топтарының, оның ішінде нақты аумақта, нақты ауданда немесе көліктік қолжетімділік шегінде тұратын аз қамтылған адамдардың сұраныстарына жауап береді. Бөлшек сауда базарларындағы тауарлардың ассортименті мен ұсынылатын қызметтердің номенклатурасы аз үстеме шығыстар мен сатудың маусымдық сипаты есебінен бәсекеге қабілетті бағамен сатылуы керек.

Базар қызметтерінің әлеуметтік тағайындалу талабы бөлшек сауда базарларында сауда орындарын жалға алатын сатушыларға сауда орындарын жалға алу рәсімдерінің толық ашықтығын, Қазақстан Республикасының тиісті атқарушы билік органдары мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының жалдау рәсімдерінің объективті және бақылауда болуын қамтамасыз ету бөлігінде қолданылады.

Базарды басқарушы компания белгілі бір мүгедек адамдар тобына, өздері өндіретін өнімдерді және белгілі бір бағдарлама шеңберінде тауарларды сату жөнінде тиісті шарттар жасасқан кәсіпорындар мен ұйымдарға оларды өтеусіз негізде жалға беру мақсатында базарда белгілі бір сауда орындарының санын (шамамен 10 %) резервтей алады.

5.4 Сату схемасын іске асыруға қойылатын талаптар өндіруші-тұтынушы бөлшек сауда нарықтарында, ең алдымен кооперативтік, тауарлардың қымбаттауына және өнім, тауар өндірушілерді кемсітуге әкелетін сауда-делдалдық қызмет жүйесінің болмауын көздейді. Бөлшек сауда нарығының әкімшілігі базардағы сауда-делдалдық қызметті болдырмау және болдырмау үшін бақылау және алдын алу шараларын үнемі жүргізіп отыруы керек.

Ескертпе – Кооперативтік базарда басқарушы компания өндірушіден ауыл шаруашылығы өнімдерін сатып алу қызметімен айналысуға құқылы [1].

5.5. Отандық өндірушіні қолдау жөніндегі шаралар кешенін іске асыруға қойылатын талап бөлшек сауда нарығында және бірінші кезекте – аумағында базар орналасқан Қазақстан Республикасының тауар өндірушілеріне, содан кейін Еуразиялық экономикалық одаққа қатысушы елдердің өндірушілеріне және соңғы кезекте – Қазақстан Республикасының тиісті заңнамасын сақтай отырып, басқа елдердің өндірушілеріне сауда орындарын ұсыну бойынша барынша қолайлы ету саясатына жатады.

5.6 Көлікке қол жетімділікті талап ету бөлшек сауда базарлары ыңғайлы кіру

жолдарының болуын ескере отырып жобаланады және орналасады және базарды сатып алушылар мен сатушылар үшін де, базарды орналастыру болжанатын ауданның халқы үшін де көлік проблемаларын туғызбайды деп болжайды.

5.7 Санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылықты талап ету Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес рынокта қолайлы санитарлық-эпидемиологиялық жағдай жасауға және қолдауға бағытталған шаралар жүйесін іске асыруды көздейді.

5.7.1 Сату орындарының, жұмыс орындарының санитариялық-эпидемиологиялық жағдайына және өнімнің ветеринариялық-санитариялық жағдайына базар әкімшілігі мен сатушылар жауап береді.

5.7.2 Тауарлардың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығын:

- оны өткізу кезінде рұқсат етілген өнім тізбесін сақтау;
- тауар көршілестігі қағидаттарын сақтау;
- базарда сатушының карточкаларын беру арқылы қамтамасыз етеді.

5.8 Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) қатынастағы тауарлардың қауіпсіздігін ветеринариялық-санитариялық сараптама зертханасы бақылайды. Базардағы ветеринарлық және ветеринарлық-санитарлық жағдайды бақылау Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы тиісті атқарушы органына жүктеледі [1], [5].

5.8.1 Базарлардың ветеринариялық-санитариялық сараптама зертханасы заңнамада белгіленген тәртіппен бөлшек сауда нарығында ұйымдастырылады және ветеринария саласындағы атқарушы билік органының қарамағында болады [6]. Зертхана тиісті түрде толықтырылуға тиіс.

Ескертпе – Бөлшек сауда базарларында базар иесі мен ауданның (қаланың) бас мал дәрігерінің шарты бойынша жергілікті мемлекеттік ветеринариялық ұйымдар мамандарының күшімен сатылатын тамақ өнімдеріне ветсансараптама жүргізуге жол беріледі.

5.8.2 Ветеринариялық-санитариялық сараптама зертханасының орналасуы, жабдықталуы және жұмыс істеуі үшін базар әкімшілігі жауап береді.

5.8.3 Зертхана ет, ет өнімдері, сүт, сүт өнімдері, балық, саңырауқұлақ және басқа да азық-түлік ауыл шаруашылығы өнімдерін бөлшек сауда нарығына сату үшін ветеринариялық-санитариялық сараптауды, сондай-ақ сараптауға жататын өнімдер арқылы жануарлардың жұқпалы ауруларының таралуының алдын алу жөніндегі іс-шараларды ұйымдастыруды жүзеге асыруға тиіс.

5.8.4 Тамақ өнімдерінің ветеринариялық-санитариялық сараптамасы қолданыстағы нормативтік құжаттарға, әдістемелерге, ережелер мен нұсқаулықтарға сәйкес жүргізіледі.

Зертхана сараптама жүргізудің дұрыстығына, базарда сатуға рұқсат етілген тамақ өнімдерінің ветеринариялық қауіпсіздігі мен сапалылығына жауап береді, сондай-ақ тамақ өнімдерін сату кезінде санитариялық жағдайлардың сақталуына бақылауды жүзеге асырады.

Бөлшек сауда базарларында сауда жасайтын ұйымдар мен адамдар үшін ветеринариялық-санитариялық сараптама ақылы негізде жүргізіледі [7].

5.8.5 Өз міндеттері мен функцияларын орындау үшін зертхана:

- ауыл шаруашылығы жануарларының барлық түрлерінің етін және басқа да сойылған өнімдерін, кәсіпшілік жануарлардың еті мен майын, сойылған үй құсы мен қауырсынды ойынды, ет өнімдерін, мал майын, балықты, сүтті, сүт өнімдерін, балды және басқа да тамақ өнімдерін, оның ішінде өсімдік өнімдерін тексеріп, ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізеді;

- қажетті жағдайларда етті, ет өнімдерін, балықты, сүтті және басқа да тамақ өнімдерін биохимиялық, бактериологиялық және басқа да зерттеулерге сынама алуды, трихинеллез ауруына ұшыраған шошқа ұшаларын, қабандарды, борсықтарды, аюларды, нутрияларды және басқа да жануарларды, сондай-ақ олардың ұшаларының бөліктерін,

азық-түлік базарға түскенге дейін жүргізілген зерттеулерге қарамастан, міндетті түрде трихинеллоскопиядан өткізуді жүргізеді;

- ет пен тағамға жарамсыз деп танылған басқа да өнімдерді кәдеге жаратуды немесе жоюды ұйымдастырады және бақылайды [8];

- жарамды деп танылған немесе залалсыздандыруға жататын өнімдерді белгіленген таңбалармен (мөртабандармен) таңбалауды жүргізеді және оларды базарда сатуға рұқсат береді;

- өнім иелерімен ветеринариялық-ағарту жұмыстарын ұйымдастырады және жүргізеді;

- заңнамада белгіленген мерзімде базарда жүргізілген ветеринариялық-санитариялық сараптама туралы ақпаратты жоғары тұрған ұйымдарға жібереді және қарамағында базар бар әкімшілікке қажетті ұсыныстар енгізеді;

- ет, сүт және басқа да тамақ өнімдерін сатуға арналған базарда салынған объектілерді қабылдау жөніндегі комиссияларға қатысады.

Бөлшек сауда нарығында тірі мал мен құс саудасы кезінде зертхана мамандары оларды клиникалық тексеруден өткізеді және жануарлардың саулығы және олардың жұқпалы аурулар бойынша орналасқан жерлері туралы ветеринариялық құжаттардың болуын тексереді. Жануарлардың ауруы анықталған жағдайда зертхана оларды ветеринариялық емдеу мекемесіне жібереді және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес басқа да қажетті шараларды қабылдайды.

5.8.6 Бөлшек сауда нарығында сатуға тыйым салынған тауарлар мен қызметтердің тізбесі Б қосымшасында келтірілген.

5.8.7 Зертханада қажетті журналдар құжатпен ресімделуге тиіс [9].

5.8.8 Базар зертханасының мамандары бөлшек сауда нарығындағы сауда-технологиялық процестің ветеринариялық-санитариялық қауіпсіздігі үшін кәсіби жауапкершілікте болады. Олардың міндеттеріне сапасыз өнімдерді, сондай-ақ эпидемиологиялық және эпизоотологиялық қатынастарда қауіпті өнімдерді сатуға жол бермеу кіреді.

5.8.9 Тауар көршілестігін сақтау тауарлардың санитариялық-гигиеналық, сондай-ақ эстетикалық жағынан бір-біріне теріс өзара әсерін болдырмайтын, олардың өнім түрлері бойынша үйлесімділігіне және жіктелуіне сәйкес базарда, сауда орнында, қоймада орналастыруды (көрсетуді) көздейді.

Базардағы тауарлық көршілікті қамтамасыз ету үшін келесі шарттар орындалуы керек:

- бөлшек сауда нарығында ортақ тақырыппен біріктірілген және сатып алушылар мен сатушылардың эстетикалық сұраныстарына, олардың жайлы өмір сүру ортасы туралы идеяларына жауап беретін сауда аймақтарын, сауда қатарын құру;

- сауда орнын ресімдеу және сатып алушылардың қарауы мен танысуы үшін олардың қол жетімділігін қамтамасыз ететін тауарларды көрсету;

- сатып алушылар мен сатушылар үшін барынша қолайлы жағдай жасауға бағытталған сауда қызметін көрсету процесін ұйымдастыру.

5.9 Ассортименттік әртүрліліктің талабы бөлшек сауда нарығында бір тауар тобы шегінде тауарлардың ең жоғары ықтимал ассортиментінің болуын болжайды. Ассортименттің әртүрлілігін сатушылар базар әкімшілігінің қолдауымен қамтамасыз етеді және тұтынушылық сұраныспен реттеледі.

Әкімшілік ұсынылатын тауарлар мен қызметтердің ассортиментін кеңейтуге ықпал ете отырып, базарда еркін бәсекелестікке жағдай жасауы керек.

5.10 Бөлшек сауда базары қызметтерінің эргономикалық талабы базар сатып алушылар мен сатушылардың жалпы сәулет идеясы, ішкі құрылымы және сауда-технологиялық процесті ұйымдастыру бойынша жайлы өмір сүру ортасы туралы

идеяларына толық жауап береді деп болжайды.

5.10.1 Бөлшек сауда базары қызметтерінің эргономикасы:

- сауда объектісінің ерекшелігін ескере отырып және қызметтің соңғы тұтынушыларының сұраныстарына бағдарлай отырып, базар үй-жайларын және іргелес аумақтарды салу және пайдалануға беру кезінде Қазақстан Республикасында қолданылатын құрылыс нормалары мен ережелерін, ережелер жиынтығын сақтау [2], [4];

- сатушылар мен сатып алушылар үшін барынша жайлылықты ескере отырып, базар схемасын әзірлеу және оның жұмыс істеуі;

- тауар көршілестігі қағидаттарын сақтау;

-сауда-технологиялық процестің қолжетімділігі, ашықтығы және эстетикасы;

а) тауарларды эстетика және сатып алушының олармен танысуының ыңғайлылығы туралы ұғымдарға сәйкес сауда орындарында орналастыру;

б) таразылар мен есептеуіш техниканы сатып алушының тауарларды өлшеу рәсімін еркін бақылау және олардың түпкілікті құнын есептеу мүмкіндігі болатындай етіп сауда орнына орналастыру;

в) қажет болған жерде бақылау-касса машиналарын, банк карталарымен төлеу терминалдарын қолдану.

- бөлшек сауда нарығында қосымша ілеспе қызметтер көрсету.

Ескертпе – Қосымша қызметтер негізгі қызмет құрамында да, жеке де ақылы негізде көрсетілуі мүмкін.

5.10.2 Қосымша ілеспе қызметтер мыналарды қамтиды:

- аспаптық бақылау құралдарын, оның ішінде таразыларды, гирьдерді жалға беру;

Ескертпе – Барлық таразылар мен аспаптық бақылаудың өзге де құралдарының мемлекеттік тексерісі болуға тиіс [10], таразылар мен бақылау құралдарын тексеру, оларды есепке алу және сақтау үшін пайдалану процесінде базар әкімшілігі мен сатушылар жауап береді.

- тауар арбаларын, рохл, сауда жабдықтарын, өлшеу кружкаларын, шанышқыларды, лотоктарды және басқа да мүкәммалды, арнайы киімдерді (алжапқыштарды, күртелерді, жеңқаптарды) жалға беру;

- қабылданған ұшаларды кесу схемаларына сәйкес етті кәсіби түрде кесу;

- балықты тазарту;

- тауар таразысында өлшеу;

- жүк тиеуші қызметтері;

- базарды және іргелес аумақтарды пайдалану (базардың үй-жайларын және іргелес аумақтарды жинау, қоқыс шығару, қысқы уақытта-іргелес аумақтарға құм себу, асфальтты жабындарды мұзға қарсы реагенттермен өңдеу, қар жинау);

- қажет болған жағдайда қойма үй-жайларын мен тоңазытқыш камераларын жалға беру;

- тауарды жеткізу;

- автокөлік құралдарының тұрағын ұйымдастыру және т.б.

5.11 Бөлшек сауда базарындағы ақпараттық бойынша ақпарат кіре берісте (шыға берісте) мемлекеттік және орыс тілдерінде ресімделген маңдайшаны орналастырумен, базардың түрін, оның атауын, оның жұмыс режимін, базарды басқарушы компанияның атауын көрсетумен қамтамасыз етілуге тиіс. Азық-түлік базарларында, еркін қол жеткізу орындарында сатып алушыларға арналған бақылау таразылары орнатылуға тиіс.

5.11.1 Көрінетін жерде:

- базарда сауда орындарын, әкімшілік, қойма үй-жайларын, жалпы пайдалану орындарын, кіру, шығу, автотұрақтар және базардың басқа да объектілерін орналастыру

туралы ақпаратты қамтитын көрнекі жоспарды ұсынатын базар схемасы;

- сауда аймақтарының, әкімшілік және тұрмыстық, қойма үй-жайларының, кіреберістердің, шығатын жерлердің, автомобильдерге арналған тұрақтардың, бақылау таразыларының орналасу орындары туралы ақпаратты қамтитын көрсеткі-көрсеткіштер, сатып алушыларға базарда дұрыс бағдарлануға, қозғалыстың ең оңтайлы жолдарын таңдауға мүмкіндік береді;

- апаттық немесе төтенше жағдайлар туындаған кезде келушілер мен персоналды эвакуациялау схемасы;

- базарда кезектен тыс қызмет көрсету құқығы берілген азаматтардың жекелеген санаттарының тізбесі;

- сауда орындарын ұсыну тәртібі мен шарттары туралы, оның ішінде сауда орнын ұсынғаны үшін төлем мөлшері туралы ақпарат;

- бос сауда орындарының болуы және олардың тағайындалуы туралы, сондай-ақ сауда орындарын беру туралы шарттардың қолданылуын тоқтату мерзімдері туралы ақпарат;

- базарды басқарушы компания басшысының нөмірі немесе телефон нөмірлері;

- Қазақстан Республикасының Тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы заңнамасында [11] және тауарлардың жекелеген түрлерін сату қағидаларында [12] көзделген басқа да ақпарат;

- тиісті бақылау (қадағалау) органдарымен, сондай-ақ Қазақстан Республикасының тиісті мемлекеттік органдарымен байланысты қамтамасыз ететін телефон нөмірлері («қауырт желінің» телефон нөмірлері).

5.12 Бөлшек сауда нарығының қызметтері Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тұтынушылар үшін қауіпсіздік талаптарына [1], [6], [11], [12], [13] сәйкес болуға тиіс.

5.12.1 Базар қызметтеріне қойылатын қауіпсіздік талаптарын базар әкімшілігі:

- алдау, сатып алушылардың салмағы фактілерін анықтау және оларды жою шараларын қабылдау мақсатында Қазақстан Республикасы заңнамасының, жергілікті атқарушы билік органдары қаулыларының сақталуына сауда қызметін көрсету процесін бақылау;

- сауда орындарын жалға беруге шарттар жасасу рәсімінің қарапайымдылығы мен ашықтығы;

- базарда қауіпсіздік қызметін құру немесе төтенше жағдайлардың алдын алу және алдын алу, сатушылар мен сатып алушылардың өмірі мен денсаулығына, сондай-ақ олардың мүлкі мен базар мүлкіне қауіп төндіретін төтенше жағдайлардың пайда болуы туралы дереу хабарлау, эвакуацияға көмек көрсету, алғашқы кәсіби медициналық көмек көрсету, құрбан болғандар мен мүліктің бүлінуін азайту шараларын қабылдау міндеттеріне кіретін шарттық негізде күзет құрылымдарының қызметкерлерін тарту;

- тиісті құжаттарды ресімдеу [1] арқылы іске асырады.

6 Бөлшек сауда нарығында сауда-технологиялық процесті ұйымдастыру

6.1 Базарда тауарлар мен қызметтерді сатудың сауда-технологиялық процесі мыналарды қамтиды:

- тауарларды әкелу және қабылдау, қызмет көрсетуге дайындық;

- тауарларды тасымалдау, қоймалау және сақтау (қажет болған жағдайда);

- тауарларды сұрыптау, буып-түю, буып-түю (қажет болған жағдайда);

- тауарларды ветеринариялық-санитариялық сараптау;

- сауда орындарында тауарларды көрсету, тауарларды көрсету;

- тауарлар мен қызметтерді өткізу;

- қосымша ілеспе қызметтер көрсету, оның ішінде тұрмыстық, көліктік және т.б.

6.2 Қосымша ілеспе қызметтерді көрсету нақты топтың және түрдің қызметтері үшін тиісті құқықтық және нормативтік құжаттармен регламенттеледі.

6.3 Бөлшек сауда нарығындағы сауда-технологиялық процесс 1-суретте схема түрінде көрсетілген.

6.4 Бөлшек сауда базарларында тауарларды сату (жұмыстарды орындау, қызметтерді көрсету) бойынша қызметті ұйымдастыру ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік [14] сәйкес қарастырылған.

1-сурет – Бөлшек сауда базарындағы сауда-технологиялық процесс

7 Бөлшек сауда базарының сатушыларына қойылатын талаптар

7.1 Бөлшек сауда базарының сатушылары:

- нақты бөлшек сауда нарығында белгіленген сауда және ішкі тәртіп қағидаларын орындауға [1];

- тауар (жұмыс, қызмет), сондай-ақ сатушы (дайындаушы, орындаушы) туралы ақпаратты мемлекеттік және орыс тілдерінде ұсыну [12];

- сауда орнын, сауда жабдықтарын, құрал-саймандарды таза ұстауға [2];

- тауарларды шаңнан, ластанудан, бүлінуден қорғауға [2];

- жеке гигиена және жұмыс орнының гигиенасы ережелерін сақтауға [2];

- Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес медициналық тексеруден өтуге және жеке медициналық кітапшалары болуға (тамақ өнімдерімен байланыста болатын персонал үшін) [2];

- жабдықтарды пайдалану ережелерін, еңбекті қорғау және қауіпсіздік техникасы ережелерін сақтауға [12];

- - тұтынушыны тауарды (жұмысты, көрсетілетін қызметті) өзіне қажет емес мөлшерде және (немесе) ассортиментте сатып алуға мәжбүрлеуге жол бермеу немесе бір тауарларды (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді) сатып алуды өзге тауарларды (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді) Міндетті түрде сатып алумен ұштастыру немесе тұтынушыны өзіне қажет емес мөлшерде және (немесе) ассортиментте тауарды (жұмысты, көрсетілетін қызметті) сатып алуға мәжбүрлеуге жол бермеу [11].

7.2 Сатушылар сатып алушылармен сыпайы болуға, жанжалды жағдайлардан аулақ болуға тиіс.

7.3 Шетелдік азаматтарды жұмысқа тарту бойынша базар әкімшілігі мен жалға алушылар Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасын [15] басшылыққа алуға тиіс.

8 Бөлшек сауда базары қызметтерінің сапасын бақылау

8.1. Базар әкімшілігі сауда қызметін көрсету процесінің сапасына мерзімді мониторинг жүргізуге, Қазақстан Республикасының заңнамасын сақтай отырып, өз өкілеттіктері шеңберінде базардағы даулар мен даулы жағдайларды шешуге қатысуға тиіс.

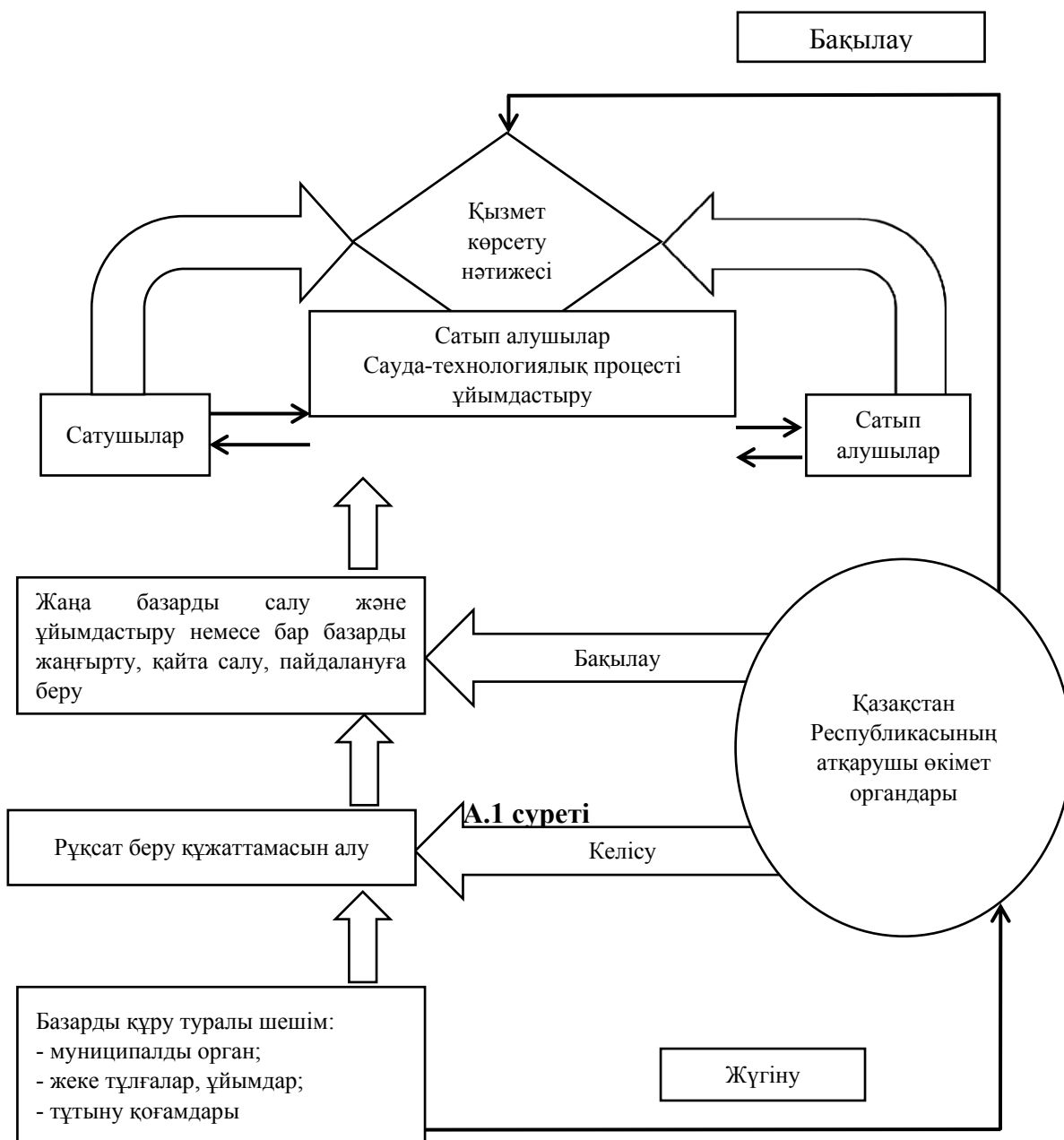
Әкімшілік сатушылар мен сатып алушыларды базардың жұмысына байланысты барлық мәселелер бойынша қабылдайды, сауда қызметі процесінің сапасын жақсарту бойынша шаралар қабылдау туралы шешім қабылдайды.

8.2 Бөлшек сауда базарлары қызметтерінің сапасын бақылау сараптамалық, аналитикалық, социологиялық, аспаптық, органолептикалық әдістермен жүзеге асырылуы мүмкін.

А қосымшасы
(ақпараттық)

Бөлшек сауда базарын ұйымдастыру және оның жұмыс істеу схемасы

Бөлшек сауда нарығын ұйымдастыру және жұмыс істеу схемасы А.1 суретінде көрсетілген.

Б қосымшасы
(міндетті)

**Бөлшек сауда базарында сатуға тыйым салынған тауарлар мен
қызметтердің тізбесі**

Бөлшек сауда базарында сатуға тыйым салынған тауарлар мен көрсетілетін қызметтердің тізбесіне:

- алкоголь өнімі;
- аудио -, бейнеөнім, компьютерлік ақпараттық тасығыштар, тұрмыстық техника (тауарды сату алдындағы дайындауды, жиналған, техникалық жарамды күйде көрсетуді, жинау, орнату, сатып алушыда үйде қосу мүмкіндігін қамтамасыз ететін жағдайлар болған кезде, сондай-ақ көрсетілген жұмыстарды орындайтын ұйымдар туралы ақпарат болған кезде белгіленген тәртіппен анықталған мамандандырылған базарлардан басқа);
- бағалы аң терісі шикізатынан және иленген қой терісінен жасалған тұтас цехтық пальто мен қысқа пальто;
- атыс, газ және пневматикалық қару-мылтықтар, тапаншалар, револьверлер, оқ-дәрілер, аэрозольдық баллондар, электрошокерлер, пиротехникалық және т.б. бұйымдар, суық қару-қанжарлар, фин пышақтары және т.б.;
- жарылғыш, улы және радиоактивті заттар;
- есірткі;
- бағалы металдар мен тастар, сондай-ақ олардан жасалған бұйымдар;
- дайын әскери құрал-жабдықтар, сондай-ақ оны дайындау үшін пайдаланылатын маталар, әскери түржиынның басқа да тауарлары, нысанды киім-кешек, мекемелер, ұйымдар мен кәсіпорындар, арнайы құралдар мен ішкі істер органдарында қолданылатын арнайы жабдықтар, мемлекеттік наградалар, құрмет белгілері, қатаң есептілік бланкілері (дипломдар, еңбек кітапшалары, зейнетақы куәліктері және т.б.);
- қолданылып жүрген заңдармен аулауға және сатуға тыйым салынған өсімдіктер, жануарлар мен құстар, Қазақстан Қызыл кітабына енгізілген жануарлар мен өсімдіктер дүниесінің сирек кездесетін және жойылып бара жатқан түрлері, сондай-ақ құрып кету қаупі төнген жабайы флора мен фауна (СИТЕС) түрлерімен халықаралық сауда туралы Конвенция қолданылатын өсімдіктер, жануарлар мен құстар, олардың бөліктері немесе дериваттары;
- қолданыстағы заңнамамен пайдалануға тыйым салынған құралдар, аулау құралдары;
- дайындаушы кәсіпорынның тиісті таңбалауынсыз бағалы аңдардың терілері;
- қолданыстағы автомотокөлік құралдары, сондай-ақ мамандандырылған базарларда ғана сатуды қоспағанда және аумағында базар орналасқан Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптары сақталған кезде оларға нөмірлік агрегаттар;
- үйде дайындалған консервіленген өнімдер, ет пен балықтан жасалған аспаздық өнімдер, үй жағдайында дайындалған кондитерлік өнімдер; сауда орындарында дайындалған ет және балық жартылай фабрикаттары;
- белгіленген тәртіппен жабдықталған және жұмыс істейтін валюталардың айырбастау пункттерінен басқа валюта және бағалы қағаздар;
- қызметтің осы түрін регламенттейтін органдардың талаптарына сәйкес жабдықталған және жұмыс істейтін мамандандырылған дәріхана дүңгіршектерінен басқа, дәрі-дәрмектер, дәрілік өсімдіктер, ветеринариялық және биологиялық препараттар;
- павильондардан, жабық базар үй-жайларындағы оқшауланған секциялардан (бокстардан) басқа, арнайы жабдықталған және осы өнімді сақтау, өткізу жағдайларын қамтамасыз ететін үш жасқа дейінгі балаларға арналған азық-түлік емес тауарлар және

ҚР СТ 3676-2020

балалар тамағы;

- ветеринариялық қызметтің бақылауындағы тауарлар - ветеринариялық ілеспе құжаттарсыз кіреді.

Библиография

- [1] «Сауда базарларының қызметін ұйымдастыру қағидаларын» бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2003 жылғы 5 ақпандағы N 131 Қаулысы.
- [2] «Тамақ өнімдерінің көтерме және бөлшек сауда объектілеріне қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» санитариялық қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2017 жылғы 31 мамырдағы № 358 бұйрығы.
- [3] «Ауыл шаруашылығы кооперативтері туралы» Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 29 қазандағы № 372-V Заңы.
- [4] ҚР ҚН 3.02-23-2013 «Базарлар».
- [5] «Ветеринария туралы» Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 10 шілдедегі № 339-II Заңы.
- [6] «Ветеринария саласындағы нормативтік құқықтық актілерді бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2014 жылғы 30 қазандағы № 7-1/559 бұйрығы.
- [7] «Ветеринария саласындағы мемлекеттік мекемелердің тауарларды (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді) өткізу жөніндегі ақылы қызмет түрлерін көрсету және олардың тауарларды (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді) өткізуден түсетін ақшаны жұмсау ережесін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 20 сәуірдегі № 7-1/351 бұйрығы.
- [8] «Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелерді бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 29 маусымдағы № 7-1/587 бұйрығы.
- [9] «Ветеринариялық есеп пен есептілікті жүргізу, ұсыну ережесін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 7-1/394 бұйрығы.
- [10] «Өлшем бірлігін қамтамасыз ету туралы» Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 7 маусымдағы N 53-II Заңы.
- [11] «Тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы» Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 4 мамырдағы № 274-IV Заңы.
- [12] «Ішкі сауда ережесін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің м.а. 2015 жылғы 27 наурыздағы № 264 Бұйрығы.
- [13] «Техникалық регламентті бекіту туралы өрт қауіпсіздігіне қойылатын жалпы талаптар» Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2017 жылғы 23 маусымдағы № 439 бұйрығы.
- [14] Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 5 шілдедегі № 235-V Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі.
- [15] Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы № 414-V Еңбек кодексі.

МСЖ 01.020

Түйін сөздер: бөлшек сауда қызметтері, тауарларды өткізу, бөлшек базар түрлері, жалпы талаптар

НАЦИОНАЛЬНЫЙ СТАНДАРТ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Услуги торговли

УСЛУГИ РОЗНИЧНЫХ РЫНКОВ

Общие требования

СТ РК 3676-2020

Издание официальное

**Комитет технического регулирования и метрологии
Министерства торговли и интеграции Республики Казахстан
(Госстандарт)**

Нур-Султан

Предисловие

1 РАЗРАБОТАН И ВНЕСЕН ТОО «Фирма Торговая палата»

2 УТВЕРЖДЕН И ВВЕДЕН В ДЕЙСТВИЕ Приказом Председателя Комитета технического регулирования и метрологии Министерства торговли и интеграции Республики Казахстан № 445-од от «15» декабря 2020 года

3 В настоящем стандарте реализованы нормы Закона Республики Казахстан «О регулировании торговой деятельности» от 12 апреля 2004 года № 544-ІІ.

4 ВВЕДЕН ВПЕРВЫЕ

Информация об изменениях к настоящему стандарту публикуется в ежегодно издаваемом информационном каталоге «Документы по стандартизации», а текст изменений и поправок – в периодических информационных указателях «Национальные стандарты». В случае пересмотра (замены) или отмены настоящего стандарта соответствующее уведомление будет опубликовано в периодическом информационном указателе «Национальные стандарты»

Настоящий стандарт не может быть полностью или частично воспроизведен, тиражирован и распространен в качестве официального издания без разрешения Комитета технического регулирования и метрологии Министерства торговли и интеграции Республики Казахстан

Услуги торговли

УСЛУГИ РОЗНИЧНЫХ РЫНКОВ

Общие требования

Дата введения 2021-07-01

1 Область применения

Настоящий стандарт устанавливает общие требования к услугам розничных рынков, классификацию розничных рынков.

2 Нормативные ссылки

Для применения настоящего стандарта необходимы следующие ссылочные документы по стандартизации:

СТ РК 1753–2008 Торговля. Термины и определения.

СТ РК 1756–2020 Услуги торговли. Общие требования.

Примечание – При пользовании настоящим стандартом целесообразно проверить действие ссылочных стандартов и классификаторов по периодически издаваемому информационному указателю «Документы по стандартизации» по состоянию на текущий год и соответствующим периодически издаваемым информационным каталогам, опубликованным в текущем году. Если ссылочный документ заменен (изменен), то при пользовании настоящим стандартом следует руководствоваться замененным (измененным) документом. Если ссылочный документ отменен без замены, то положение, в котором дана ссылка на него, применяется в части, не затрагивающей эту ссылку.

3 Термины и определения

В настоящем стандарте применяются (используются) термины по [1], СТ РК 1753 и СТ РК 1756, а также следующие термины с соответствующими определениями:

3.1 Торговая деятельность на розничном рынке: Предпринимательская деятельность физических и юридических лиц, направленная на осуществление купли-продажи товаров.

3.2 Розничный рынок (рынок): Рынок, на котором осуществляются оказание услуг и купля-продажа товаров потребительского назначения поштучно или небольшими количествами непосредственно потребителю для личного, бытового и семейного пользования.

3.3 Собственник (владелец) торгового рынка: Индивидуальный предприниматель и (или) юридическое лицо, владеющий, пользующийся, в том числе на праве собственности, имуществом рынка, который предоставляет торговые места и оказывает другие виды услуг для осуществления торговой деятельности, действующий в соответствии с законодательством Республики Казахстан.

3.5 Авторынок: Специализированный розничный рынок по продаже авто и мототехники, бывшей в употреблении, запасных частей, сопутствующих товаров и оказанию дополнительных услуг.

3.6 Строительный рынок: Специализированный розничный рынок по продаже строительных и отделочных материалов.

3.7 Торговый ряд: Совокупность торговых мест, расположенных на одной линии и функционирующих только во взаимосвязи.

3.8 Торговое оборудование: Оборудование, необходимое для полноценного функционирования торгового места.

3.9 Средство инструментального контроля: Техническое средство, предназначенное для измерений, имеющее нормированные метрологические характеристики, воспроизводящее и (или) хранящее единицу физической величины, размер которой принимают неизменным (в пределах установленной погрешности) в течение определенного известного интервала времени.

3.10 Лаборатория ветеринарно-санитарной экспертизы: Юридическое лицо или специализированное подразделение юридического лица, осуществляющее ветеринарно-санитарную экспертизу продуктов и сырья животного происхождения, реализуемых на рынках и (или) в других местах;

3.11 Коммунальный рынок: Торговый рынок, создаваемый по решению местных исполнительных органов, на котором осуществляется купля-продажа преимущественно продовольственных товаров непосредственно потребителю для личного, бытового и семейного пользования.

3.12 Хозяйственная зона: Площадка с твердым покрытием, специально отведенная администрацией рынка для сбора мусора и пищевых отходов, оборудованная контейнерами и навесами для хранения тары.

Примечание — Хозяйственная зона должна быть оборудована в соответствии с [2].

3.13 Зона торговли с автотранспортных средств: Территория рынка, предназначенная для торговли непосредственно с автотранспортных средств (прицепов к ним) и имеющая удобные пути подъезда автотранспорта.

4 Виды розничных рынков

4.1 Розничные рынки подразделяют по следующим признакам:

- по товарной специализации (типам);
- времени функционирования;
- форме собственности.

4.2 По товарной специализации различают розничные рынки:

- продовольственные — по реализации пищевой продукции, продовольственных товаров и услуг;
- непродовольственные — по реализации непродовольственных товаров и услуг;
- универсальные — по раздельной реализации продовольственных и непродовольственных товаров и услуг в специализированных торговых зонах.

Примечание — Продовольственные и непродовольственные розничные рынки могут быть специализированными и реализовывать отдельные группы товаров, в т. ч. ограниченного ассортимента: строительный, автомобильный, сельскохозяйственный рынок, рынок меда, рынок изделий народного промысла, зоорынок и т.д.

4.3 По времени функционирования различают розничные рынки:

- постоянно действующие;
- сезонные — ограниченные по времени проведения.

4.4 По форме собственности различают розничные рынки:

- муниципальные;
- частные;

- кооперативные [3].

4.5 Товарную специализацию и время функционирования розничного рынка определяют управляющие рынком компании на основании законов Республики Казахстан на территории которых предполагается создание и функционирование рынка.

5 Общие требования к услугам розничных рынков

5.1 Розничные рынки организуют в соответствии с планами, разработанными и утвержденными органами государственной власти Республики Казахстан в соответствии с архитектурными, градостроительными и строительными нормами и правилами, с проектами планировки и благоустройства территории Республики Казахстан [1], [4].

Схема организации и функционирования розничного рынка представлена в приложении А (рисунок А.1).

5.2 Услуги розничных рынков должны отвечать требованиям:

- социального назначения;
- реализации схемы продаж производитель — потребитель;
- реализации комплексов мер по поддержке отечественного производителя;
- транспортной доступности;
- санитарно-эпидемиологического благополучия;
- безопасности в ветеринарном и ветеринарно-санитарном отношении;
- ассортимента многообразия;
- эргономичности;
- безопасности.

5.3 Социальное назначение рынка согласно СТ РК 1756 предусматривает, что услуги розничных рынков отвечают запросам различных групп населения в т. ч. малоимущих, проживающих на конкретной территории, в конкретном районе или в пределах транспортной доступности. Ассортимент товаров и номенклатура предлагаемых услуг розничных рынков должны реализовываться по конкурентным ценам, за счет меньших накладных расходов и сезонного характера продаж.

Требование социального назначения услуг рынка распространяется на продавцов, арендующих торговые места на розничных рынках, в части обеспечения полной прозрачности процедуры аренды торговых мест, непредвзятости и подконтрольности процедуры аренды соответствующим органам исполнительной власти Республики Казахстан и органам местного самоуправления.

Управляющая рынком компания может резервировать определенное число торговых мест (около 10 %) на рынке с целью предоставления их в аренду на безвозмездной основе определенным группам лиц — инвалидам, предприятиям и организациям, с которыми заключены соответствующие договоры по реализации производимой ими продукции, и товаров в рамках определенной программы.

5.4 Требование к реализации схемы продаж производитель — потребитель предусматривает отсутствие на розничных рынках, прежде всего кооперативных, системы торгово-посреднической деятельности, ведущей к удорожанию товаров и дискриминации производителей продукции, товаров. Администрация розничного рынка должна регулярно проводить контрольные и профилактические мероприятия по исключению и недопущению торгово-посреднической деятельности на рынке.

Примечание — На кооперативном рынке управляющая компания вправе заниматься закупочной деятельностью сельхозпродукции у производителя [1].

5.5 В целях реализации комплексов мер по поддержке отечественного производителя рекомендуется предоставлению торговых мест на розничном рынке в первую очередь — товаропроизводителям Республики Казахстан, на территории которого

расположен рынок, затем производителям из стран – участниц Евразийского экономического союза, и в последнюю очередь – производителям других стран при соблюдении соответствующего законодательства Республики Казахстан.

5.6 Требование транспортной доступности предполагает, что розничные рынки проектируются и располагаются с учетом наличия удобных путей подъезда и не создают транспортных проблем как для покупателей и продавцов рынка, так и для населения того района, в котором предполагается размещение рынка.

5.7 Требование санитарно-эпидемиологического благополучия предусматривает реализацию системы мер, направленных на создание и поддержание на рынке благоприятной санитарно-эпидемиологической обстановки в соответствии с законодательством Республик Казахстан.

5.7.1 За санитарно-эпидемиологическое состояние мест продажи, рабочих мест и ветеринарно-санитарное состояние продукции несут ответственность администрация рынка и продавцы.

5.7.2 Санитарно-эпидемиологическое благополучие товаров обеспечивают через:

- соблюдение перечня разрешенной продукции при ее реализации;
- соблюдение принципов товарного соседства;
- выдачу карточек продавца на рынке.

5.8 Безопасность товаров в ветеринарном (ветеринарно-санитарном) отношении контролируется лабораторией ветеринарно-санитарной экспертизы. Контроль за ветеринарным и ветеринарно-санитарным состоянием на рынке возлагается на соответствующий орган исполнительной власти Республики Казахстан в области ветеринарии [1], [5].

5.8.1 Лаборатория ветеринарно-санитарной экспертизы рынков организуется на розничном рынке в установленном законодательством порядке и находится в ведении органа исполнительной власти в области ветеринарии [6]. Лаборатория должна быть соответствующим образом укомплектована.

Примечание — Проведение ветеринарно-санитарной экспертизы на рынках является обязательным. Реализация сырья животного происхождения без проведения ветеринарно-санитарной экспертизы запрещается [1].

5.8.2 Ответственность за размещение, оснащенность и функционирование лаборатории ветеринарно-санитарной экспертизы несет администрация рынка.

5.8.3 Лаборатория должна осуществлять ветеринарно-санитарную экспертизу мяса, мясопродуктов, молока, молокопродуктов, рыбы, грибов и других пищевых сельскохозяйственных продуктов, поступающих для продажи на розничный рынок, а также организацию мероприятий по предупреждению распространения заразных болезней животных через продукты, подлежащие экспертизе.

5.8.4 Ветеринарно-санитарная экспертиза пищевых продуктов проводится в соответствии с действующими нормативными документами, методиками, правилами и инструкциями.

Лаборатория несет ответственность за правильность проведения экспертизы, ветеринарную безопасность и доброкачественность пищевых продуктов, допускаемых к продаже на рынке, а также осуществляет контроль за соблюдением санитарных условий при продаже пищевых продуктов.

Ветеринарно-санитарная экспертиза продуктов для организаций и лиц, торгующих в розничных рынках, производится на возмездной основе [7].

5.8.5 Для выполнения своих задач и функций лаборатория:

- проводит осмотр и ветеринарно-санитарную экспертизу мяса и других продуктов убоя всех видов сельскохозяйственных животных, мяса и жира промысловых животных,

битой домашней птицы и пернатой дичи, мясных изделий, животного жира, рыбы, молока, молокопродуктов, меда и других пищевых продуктов, в том числе растительных;

- проводит в необходимых случаях отбор проб на биохимические, бактериологические и другие исследования мяса, мясопродуктов, рыбы, молока и других пищевых продуктов, обязательную трихинеллоскопию свиных туш, кабанов, барсуков, медведей и других животных, подверженных заболеванию трихинеллезом, а также частей их туш, независимо от проведенных исследований до поступления продуктов на рынок;

- организует и контролирует утилизацию или уничтожение мяса и других продуктов, признанных непригодными в пищу [8];

- проводит клеймение установленными клеймами (штампами) продуктов, признанных годными или подлежащих обезвреживанию, и выдает разрешение на продажу их на рынке;

- организует и проводит ветеринарно-просветительную работу с владельцами продукции;

- в установленном законодательством сроки направляет информацию о проведенной ветеринарно-санитарной экспертизе на рынке в вышестоящие организации и вносит необходимые предложения администрации в ведении которой находится рынок;

- участвует в комиссиях по приемке построенных объектов на рынке, предназначенных для торговли мясом, молочными и другими пищевыми продуктами.

При торговле на розничном рынке живым скотом и птицей специалисты лаборатории подвергают их клиническому осмотру и проверяют наличие ветеринарных документов о благополучии животных и мест их нахождения по заразным болезням. При установлении заболевания животных лаборатория направляет их в лечебное ветеринарное учреждение и принимает другие необходимые меры в соответствии с действующим законодательством Республики Казахстан.

5.8.6 Перечень товаров и услуг, запрещенных к реализации на розничном рынке, приведен в приложении Б.

5.8.7 В лаборатории должны быть документально оформлены необходимые журналы [9].

5.8.8 Специалисты лаборатории рынка несут профессиональную ответственность за ветеринарно-санитарную безопасность торгово-технологического процесса на розничном рынке. В их обязанности входит недопущение реализации недоброкачественных продуктов, а также продуктов, опасных в эпидемиологическом и эпизоотологическом отношениях.

5.8.9 Соблюдение товарного соседства предусматривает размещение (выкладку) товаров на рынке, торговом месте, складе, согласно их совместимости и классификации по видам продукции, исключающее их негативное взаимное влияние друг на друга, как в санитарно-гигиеническом, так и в эстетическом плане.

Для обеспечения товарного соседства на рынке должны быть выполнены следующие условия:

- создание на розничном рынке торговых зон, торговых рядов, объединенных общей тематикой и отвечающих эстетическим запросам покупателей и продавцов, их представлению о комфортной среде обитания;

- оформление торгового места и выкладку товаров, обеспечивающую их доступность для осмотра и ознакомления покупателями;

- организация процесса торгового обслуживания, направленную на создание максимально комфортных условий для покупателей и продавцов.

5.9 Требование ассортиментного многообразия предполагает наличие на розничном рынке максимально возможного ассортимента товаров в пределах одной товарной

группы. Ассортиментное многообразие обеспечивается продавцами при поддержке администрации рынка и регулируется покупательским спросом.

Администрация должна создавать на рынке условия для свободной конкуренции, способствуя расширению ассортимента предлагаемых товаров и услуг.

5.10 Требование эргономичности услуг розничного рынка предполагает, что рынок в полной мере отвечает представлениям покупателей и продавцов о комфортной среде обитания по общему архитектурному замыслу, внутреннему устройству и организации торгово-технологического процесса.

5.10.1 Эргономичность услуг розничного рынка реализуется через:

- соблюдение строительных норм и правил, сводов правил, действующих в Республики Казахстан, при строительстве и сдаче в эксплуатацию помещения рынка и прилегающих территорий, учитывая специфику объекта торговли и ориентируясь на запросы конечных потребителей услуги [2], [4];

- разработку и функционирование схемы рынка с учетом максимальной комфортности для продавцов и покупателей;

- соблюдение принципов товарного соседства;

- доступность, прозрачность и эстетичность торгово-технологического процесса:

- а) размещение товаров на торговых местах, в соответствии с понятиями об эстетике и удобством ознакомления покупателя с ними;

- б) размещение весов и вычислительной техники на торговом месте, таким образом, чтобы покупатель имел возможность свободного контроля процедуры взвешивания товаров и подсчета их окончательной стоимости;

- в) применение, где это необходимо, контрольно-кассовых машин, терминалов оплаты банковскими картами.

- оказание дополнительных сопутствующих услуг на розничном рынке.

Примечание — Дополнительные услуги могут оказываться на возмездной основе, как в составе основной услуги, так и отдельно.

5.10.2 Дополнительные сопутствующих услуги включают в себя:

- прокат средств инструментального контроля, в.т.ч. весов, гирь;

Примечание — Все весы и прочие средства инструментального контроля должны иметь государственную поверку [10], за поверку весов и средств контроля, их учет и хранение отвечает администрация рынка и продавцы в процессе эксплуатации.

- прокат товарных тележек, рохл, торгового оборудования, мерных кружек, вилок, лотков и другого инвентаря, спецодежды (фартуков, курток, нарукавников);

- профессиональный разруб мяса в соответствии с принятыми схемами разделки туш;

- чистка рыб;

- взвешивание на товарных весах;

- услуги грузчиков;

- эксплуатацию рынка и прилегающих территорий (уборка помещений рынка и прилегающих территорий, вывоз мусора, в зимнее время - посыпка песком прилегающих территорий, обработка асфальтовых покрытий антигололедными реагентами, уборка снега);

- предоставление в аренду складских помещений и холодильных камер, при необходимости;

- доставка товара;

- организацию стоянки автотранспортных средств и пр.

5.11 Информативность на розничном рынке должна обеспечиваться размещением на входе (выходе) вывески, оформленной на государственном и русском языках, с указанием типа рынка, его наименования, режима его работы, наименования управляющей рынком компании. На продовольственных рынках, в местах свободного доступа должны быть установлены контрольные весы для покупателей.

5.11.1 На доступном для обозрения месте должны быть размещены:

- схема рынка, представляющая наглядный план, содержащий информацию о размещении на рынке торговых мест, административных, складских помещений, мест общего пользования, направлений входов, выходов, автостоянок и других объектов рынка;
- стрелки-указатели, содержащие информацию о расположении торговых зон, административных и бытовых, складских помещений, входов, выходов, стоянок для автомобилей, мест расположения контрольных весов, позволяющие покупателям правильно ориентироваться на рынке, выбирая наиболее оптимальные пути перемещения;
- схема эвакуации посетителей и персонала при возникновении аварийных или чрезвычайных ситуаций;
- перечень отдельных категорий граждан, которым предоставлено право внеочередного обслуживания на рынке;
- информация о порядке и об условиях предоставления торговых мест, в т. ч. о размере платы за предоставление торгового места;
- информация о наличии свободных торговых мест и об их назначении, а также о сроках прекращения действия договоров о предоставлении торговых мест;
- номер или номера телефонов руководителя управляющей рынком компании;
- другая информация, предусмотренная законодательством Республики Казахстан о защите прав потребителей [11] и правилами продажи отдельных видов товаров [12];
- номера телефонов (номера телефонов «горячей линии»), обеспечивающие связь с соответствующими контрольными (надзорными) органами, а также с соответствующими государственными органами Республики Казахстан.

5.12 Услуги розничного рынка должны соответствовать требованиям безопасности для потребителей в соответствии с законодательством Республики Казахстан [1], [6], [11], [12], [13].

5.12.1 Требования безопасности к услугам рынка реализуются администрацией рынка посредством:

- контроля процесса торгового обслуживания, на предмет соблюдения законодательства Республики Казахстан, постановлений органов местной исполнительной власти, с целью выявления фактов обмана, обвеса покупателей и принятия мер к их устранению;
- простоты и прозрачности процедуры заключения договоров на предоставление торговых мест в аренду;
- создания службы безопасности на рынке, или привлечение сотрудников охранных структур на договорной основе, в обязанности которых входит предупреждение и профилактика возникновения чрезвычайных ситуаций, незамедлительное оповещение о возникновении чрезвычайных ситуаций, угрожающих жизни и здоровью продавцов и покупателей, а также их имуществу и имуществу рынка, оказание помощи в эвакуации, оказание профессиональной первой медицинской помощи, принятие мер к минимизации жертв и порчи имущества;
- оформления соответствующих документов согласно [1].

6 Организация торгово-технологического процесса на розничном рынке

6.1 Торгово-технологический процесс реализации товаров и услуг на рынке включает в себя:

- завоз и приемку товаров, подготовку к оказанию услуги;
- транспортирование, складирование и хранение товаров (при необходимости);
- сортировку, фасовку, упаковку товаров (при необходимости);
- ветеринарно-санитарную экспертизу товаров;
- выкладку товаров на торговых местах, демонстрацию товаров;
- реализацию товаров и услуг;
- оказание дополнительных сопутствующих услуг, в т.ч. бытовых, транспортных и пр.

6.2 Оказание дополнительных сопутствующих услуг регламентируется соответствующими правовыми и нормативными документами для услуг конкретной группы и вида.

6.3 Торгово-технологический процесс на розничном рынке схематично представлен на рисунке 1.

6.4 За нарушение правил организации деятельности по продаже товаров (выполнению работ, оказанию услуг) на розничных рынках предусмотрена административная ответственность согласно [14].

Рисунок 1 — Торгово-технологический процесс на розничном рынке

7 Требования к продавцам розничного рынка

7.1 Продавцы розничного рынка обязаны:

- выполнять правила торговли и внутреннего распорядка, установленные на конкретном розничном рынке [1];
- предоставить информацию о товаре (работе, услуге), а также о продавце (изготовителе, исполнителе) на государственном и русском языках [12];
- содержать торговое место, торговое оборудование, инвентарь в чистоте [2];
- предохранять товары от пыли, загрязнения, порчи [2];
- соблюдать правила личной гигиены и гигиены рабочего места [2];
- проходить медицинское обследование и иметь личные медицинские книжки в соответствии с законодательством Республики Казахстан (для персонала, контактирующего с пищевыми продуктами) [2];
- соблюдать правила эксплуатации оборудования, правила охраны труда и техники безопасности [12];
- не допускать принуждать потребителя приобретать товар (работу, услугу) в ненужном ему количестве и (или) ассортименте или обуславливать приобретение одних товаров (работ, услуг) обязательным приобретением иных товаров (работ, услуг) не допускать принуждать потребителя приобретать товар (работу, услугу) в ненужном ему количестве и (или) ассортименте или обуславливать приобретение одних товаров (работ, услуг) обязательным приобретением иных товаров (работ, услуг) [11].

7.2 Продавцы должны быть вежливы по отношению к покупателям, избегать конфликтных ситуаций.

7.3 В части привлечения к работе иностранных граждан администрация рынка и арендаторы должны руководствоваться действующим законодательством Республики Казахстан [15].

8 Контроль качества услуг розничных рынков

8.1 Администрация рынка должна проводить периодический мониторинг качества процесса торгового обслуживания, принимать участие в разрешении споров и конфликтных ситуаций на рынке в рамках своих полномочий с соблюдением законодательства Республики Казахстан.

Администрация ведет прием продавцов и покупателей по всем вопросам, связанным с функционированием рынка, принимает решения о проведении мероприятий по улучшению качества процесса торгового обслуживания.

8.2 Контроль качества услуг розничных рынков может осуществляться экспертными, аналитическими, социологическими, инструментальными, органолептическими методами.

Приложение А
(информационное)

Схема организации и функционирования розничного рынка

Схема организации и функционирования розничного рынка приведена на рисунке А.1.

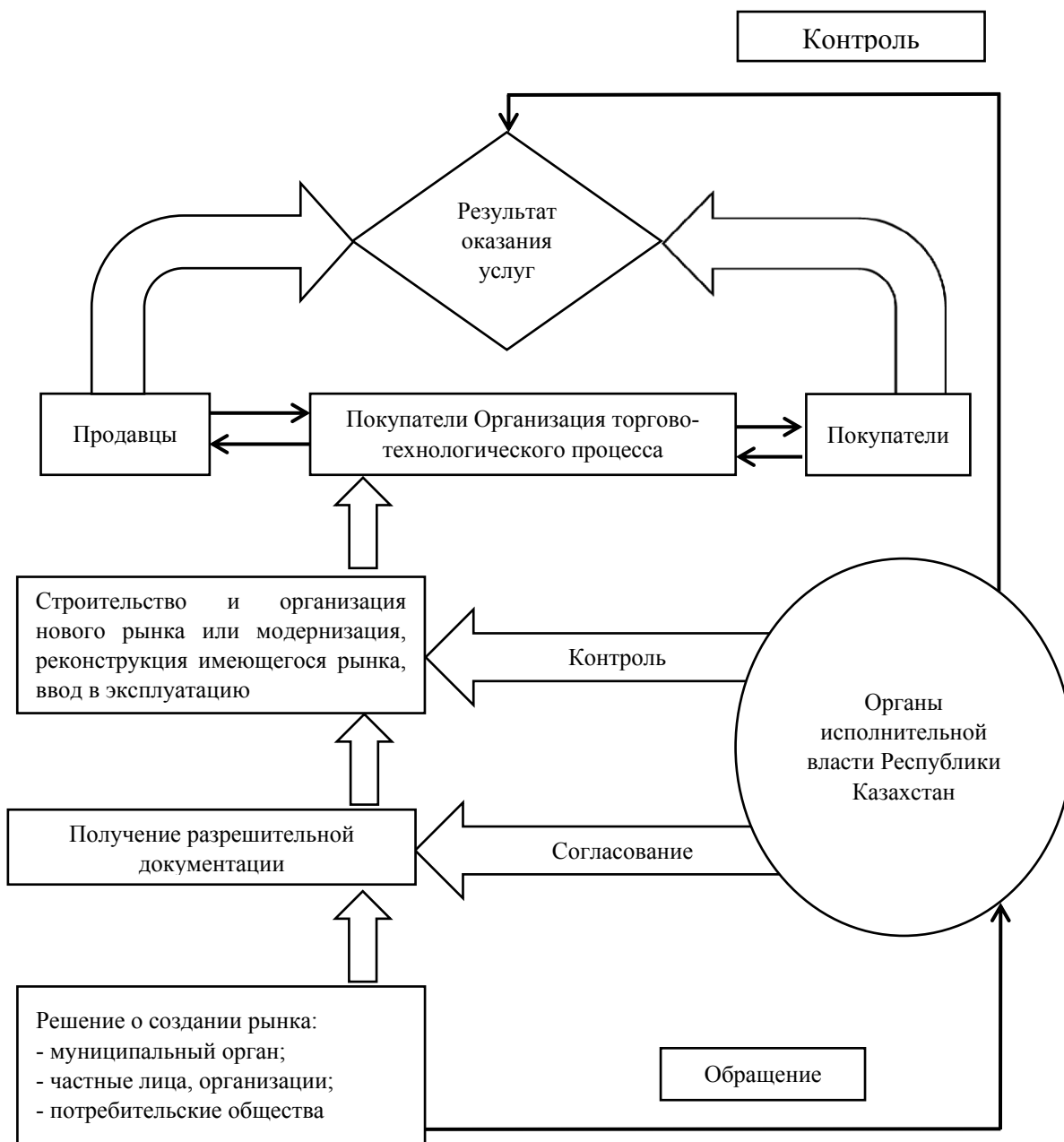

Рисунок А.1

Приложение Б
(обязательное)

Перечень товаров и услуг, запрещенных к реализации на розничном рынке

Перечень товаров и услуг, запрещенных к реализации на розничном рынке, включает:

- алкогольную продукцию;
- аудио-, видеопродукцию, компьютерные информационные носители, бытовую технику (кроме специализированных рынков, определенных в установленном порядке, при наличии условий, обеспечивающих предпродажную подготовку товара, демонстрацию в собранном, технически исправном состоянии, возможность сборки, установки, подключения на дому у покупателя, а также при наличии информации об организациях, выполняющих указанные работы);
- пальто и полупальто цельномеховые из ценных видов пушно-мехового сырья и дубленой овчины;
- огнестрельное, газовое и пневматическое оружие — винтовки, пистолеты, револьверы, боеприпасы, аэрозольные баллончики, электрошокеры, пиротехнические и т. п. изделия, холодное оружие — кинжалы, финские ножи и т. п.;
- взрывчатые, ядовитые и радиоактивные вещества;
- наркотики;
- драгоценные металлы и камни, а также изделия из них;
- готовое армейское снаряжение, а также ткани, используемые для его изготовления, другие товары военного ассортимента, форменное обмундирование, белье со штампом учреждений, организаций и предприятий, спецсредства и спецснаряжение, применяемые в органах внутренних дел, государственные награды, почетные знаки, бланки строгой отчетности (дипломы, трудовые книжки, пенсионные удостоверения и т.д.);
- растения, животные и птицы, добыча и реализация которых запрещена действующим законодательством, редкие и исчезающие виды животного и растительного мира, занесенные в Красную книгу Казахстана, а также подпадающие под действие Конвенции о международной торговле видами дикой флоры и фауны, находящимися под угрозой исчезновения (СИТЕС), их части или дериваты;
- снасти, орудия лова, использование которых запрещено действующим законодательством;
- шкурки ценных пород зверей без соответствующей маркировки предприятия-изготовителя;
- автотранспортные средства, бывшие в употреблении, а также номерные агрегаты к ним, за исключением реализации только на специализированных рынках и при соблюдении требований законодательства Республики Казахстан, на территории которого расположен рынок;
- консервированные продукты домашнего приготовления, кулинарные изделия из мяса и рыбы, кондитерские изделия, приготовленные в домашних условиях; мясные и рыбные полуфабрикаты, изготовленные на торговых местах;
- валюта и ценные бумаги, кроме обменных пунктов валют, оборудованных и функционирующих в установленном порядке;
- лекарства, лекарственные растения, кроме специализированных аптечных киосков, оборудованных и функционирующих в соответствии с требованиями органов, регламентирующих данный вид деятельности, ветеринарные и биологические препараты;
- непродовольственные товары для детей в возрасте до трех лет и детское питание, кроме павильонов, изолированных секций (боксов) в крытых рыночных помещениях,

СТ РК 3676-2020

специально оборудованных и обеспечивающих условия хранения, реализации данной продукции;

- товары подконтрольные ветеринарной службе – без ветеринарных сопроводительных документов.

Библиография

- [1] Постановление Правительства Республики Казахстан от 2 октября 2020 года № 633. «Об утверждении Правил организации деятельности торговых рынков, требований к содержанию территории, оборудованию и оснащению торгового рынка».
- [2] Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 31 мая 2017 года № 358. Об утверждении Санитарных правил «Санитарно-эпидемиологические требования к объектам оптовой и розничной торговли пищевой продукцией».
- [3] Закон Республики Казахстан от 29 октября 2015 года № 372-V «О сельскохозяйственных кооперативах».
- [4] СН РК 3.02-23-2013 «Рынки».
- [5] Закон Республики Казахстан от 10 июля 2002 года № 339-II «О ветеринарии».
- [6] Приказ Министра сельского хозяйства Республики Казахстан от 30 октября 2014 года № 7-1/559. «Об утверждении нормативных правовых актов в области ветеринарии».
- [7] Приказ Министра сельского хозяйства Республики Казахстан от 20 апреля 2015 года № 7-1/351. «Об утверждении Правил оказания платных видов деятельности по реализации товаров (работ, услуг) государственными учреждениями в сфере ветеринарии и расходования ими денег от реализации товаров (работ, услуг)».
- [8] Приказ Министра сельского хозяйства Республики Казахстан от 29 июня 2015 года № 7-1/587. «Об утверждении Ветеринарных (ветеринарно-санитарных) правил».
- [9] Приказ Министра сельского хозяйства Республики Казахстан от 30 апреля 2015 года № 7-1/394. «Об утверждении Правил ведения, представления ветеринарного учета и отчетности».
- [10] Закон Республики Казахстан от 7 июня 2000 года N 53-II. «Об обеспечении единства измерений».
- [11] Закон Республики Казахстан от 4 мая 2010 года № 274-IV «О защите прав потребителей».
- [12] Приказ и.о. Министра национальной экономики Республики Казахстан от 27 марта 2015 года № 264 «Об утверждении Правил внутренней торговли».
- [13] Приказ Министра внутренних дел Республики Казахстан от 23 июня 2017 года № 439. «Об утверждении технического регламента Общие требования к пожарной безопасности».
- [14] Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях от 5 июля 2014 года № 235-V.
- [15] Трудовой кодекс Республики Казахстан от 23 ноября 2015 года № 414-V ЗРК.

МКС 01.020

Ключевые слова: услуги розничных рынков, реализация товаров, виды розничных рынков, общие требования

Басуға _____ ж. Қол қойылды. Пішімі 60x84 1/16
Қағазы офсеттік. Қаріп түрі «Kz Times New Roman», «Times New Roman»
Шартты баспа табағы 1,86. Таралымы _____ дана. Тапсырыс _____

«Қазақстан стандарттау және метрология институты» республикалық мемлекеттік
кәсіпорны 010000, Нұр-Сұлтан қаласы, Мәңгілік Ел даңғылы, 11 үй
«Эталон орталығы» ғимараты
Тел.: 8(7172) 98-06-42, 44-64-50